פרשת תזריע

א. אויפן פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר זאָגן רז"ל [1], איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר.

אָבער נאָר איצטער איז עס אַזוי, לעתיד לבא וועט דער ולד זיין בבחינת זכר אויך ווען איש מזריע תחלה, ווי עס שטייט אין תורה אור [2] אויפן פסוק ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש ואיש, אויך בשעת איש מזריע — יולדת בחינת זכר (איש).

ב. אַ דוגמא אויף דעם ענין, געפינען מיר אויך איצטער.

אין לקוטי תורה פון דער היינטיקער סדרה ווערט דערקלערט אַז דורך שמחה של מצוה טוט מען אויף שתלד זכר. וואָרום שמחה של מצוה למטה איז מעורר שמחה אויך למעלה, און שמחה איז פורץ גדר, גייען אַראָפּ אַלע הגבלות מצד סדר הבריאה ובכללם אויך די הגבלה פון איש מזריע תחלה יולדת נקבה.

על דרך משל, אַ מלך בשר ודם בשעת ער איז בשמחה גייט ער אַרויס פון זיינע גדרים און חוקים, און ער ווערט אַנטפּלעקט צו אַלעמען, צו קליין ווי צו גרויס. אַזוי אויך למעלה, מצד השמחה ווערט נתגלה אלקות וואָס איז העכער מהגבלה און עס גייען אַראָפּ אַלע גדרים.

ג. די פנימיות פון דעם ענין איז:

שמחה של מצוה קומט דורך התבוננות אין מעלת המצות, אַז דורך זיי איז מען ממשיך אַן אור שלמעלה מערך העולמות, העכער אַפילו פון דעם גילוי אור פון גן־עדן. און ווי דער מאמר רז"ל [3], יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא. כל חיי עולם הבא איז אַלץ אַן ענין פון נבראים, וואָס נבראים זיינען בהגבלה. אָבער מצות זיינען רצונו יתברך, און ער איז בלי גבול כלל.

און די התבוננות פועל'ט אַז די עבודה זאָל זיין בשמחה, און נאָך מער, ובטוב לבב.

אַזוי ווי עס שטייט [4], עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, מצד וואָס קומט דער „עבדת את הוי' אלקיך בשמחה ובטוב לבב" — „מרוב כל", פון דער התבוננות אַז מצות זיינען העכער ווי „רוב כל", וואָס אין דעם גייען אַריין אַלע העכסטע עולמות.

און וויבאַלד אַז שמחה של מצוה איז מצד דעם וואָס מען פאַרבינדט זיך מיט עצמות, וואָס ער יתברך איז ניט מוגבל אין קיינע הגבלות, נעמט מען אַראָפּ אַלע הגבלות, און אויך ווען איש מזריע תחלה קען זיין — יולדת בחינת זכר.

ד. על דרך זה וועט מען פאַרשטיין דעם ענין אויך ווי ער איז לעתיד לבא: וויבאַלד לעתיד וועט זיין התגלות העצמות, וועלן אַראָפּגיין אַלע הגבלות, וועט אויך זיין,

1) ברכות ס, א.
2) תורה אור לז, ג.
3) אבות פרק ד, משנה יז.
4) דברים כח, מז.

ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש מזריע תחלה — יולדת בחינת זכר.

ה. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין די פלוגתא פון בבלי מיטן ירושלמי וועגן ולד זכר ונקבה. אין בבלי[5]) שטייט אַז ביז פערציק טעג קען העלפן בקשת רחמים דער ולד זאָל זיין אַ זכר, אָבער נאָך פערציק טעג איז עס אַ תפלת שוא. אין ירושלמי[6]) שטייט אַז אויך נאָך פערציק טעג, און לויט נאָך אַ דיעה, אפילו ווען די פרוי גייט שוין צו קינד, קען מען נאָך פועל'ן דורך תפלה אַז דער ולד זאָל זיין אַ זכר.

לויט דעם אויבן דערמאָנטן קען מען דאָס אַזוי דערקלערן: ווען דער ולד ווערט שוין אויסגעפורעמט, איז אַ תפלת שוא. אָבער לויט דעם ירושלמי אַז אַלע מאָל קען העלפן תפלה, איז דאָס ווייל אין ירושלמי — היפך פון במחשכים וקושיות פון תלמוד בבלי[7]) — איז מעין הגילוי דלעתיד, און מצד יענער בחינה איז גאָר קיין הגבלות ניטאָ.

ו. ווי מען האָט עטלעכע מאָל געזעדט, איז יעדער דבר גשמי, און בפרט וואָס שטייט אין תורה, אויך דאָ ברוחניות, און פון רוחניות ווערט נשתלשל דער ענין בגשמיות.

אויך דער ענין פון זכר ונקבה, מיט די אויבנדערמאָנטע פרטים — א) חילוק צווישן איש מזריע תחלה און אשה מזרעת תחלה. ב) חילוק פון איצטער מיט לעתיד, — זיינען פאַראַן ברוחניות בעבודה בנפש האדם.

ז. אין לקוטי תורה (דאָרט) איז ער מבאר דעם מאמר רז"ל איש מזריע כו' ברוחניות. איש ואשה גייט עס אויף הקב"ה וכנסת ישראל. איש מזריע תחלה מיינט, אַז די התעוררות הויבט זיך אָן מלמעלה — אתערותא דלעילא. אשה מזרעת תחלה מיינט, אַז די התעוררות הויבט זיך אָן פון דעם אדם — אתערותא דלתתא.

איז אויב איש מזריע תחלה — יולדת נקבה, וויבאַלד די התעוררות קומט מלמעלה, טוט עס אויף למטה אַן ענין פון „נקבה", ד. ה. אַ דבר שאינו של קיימא, כמאמר[8]) נשים דעתן קלות. וואָרום וויבאַלד אַז דער אדם האָט ניט צוגעגרייט קיין כלי צו דעם, די התעוררות איז נאָר מלמעלה, האָט דאָס ביים מענטשן קיין אָנהאַלט ניט. בשעת, אָבער, אשה מזרעת תחלה, אַז עס איז דאָ אַ התעוררות מצד האדם, ווערט ער דאָך אַ כלי צו דעם, דאַן איז יולדת „זכר", עס איז אַ דבר של קיימא, וואָרום דער מענטש איז עס קולט — נעמט דאָס אַריין — אין אַ פנימיות.

ח. פונדעסטוועגן איז דאָ אַ מעלה אויך אין איש מזריע תחלה (אתערותא דלעילא). ווייל אתערותא דלתתא, קען ממשיך זיין ניט מער ווי אַן אור שבערך הנבראים. אָבער ווען איש מזריע, די המשכה קומט מלמעלה, קאָן און ווערט נמשך אַן אור בלי גבול, שלמעלה מהעולמות.

קומט אויס, אַז אין יעדן אופן איז דאָ אַ מעלה. די מעלה אין איש

---

5) ברכות ס, א.

6) ברכות פרק ט, הלכה ג.

7) בארוכה — בשערי אורה שער החנוכה דרוש הא' פרק נד. ד"ה חייב אינש לבסומי תש"ח אות יא.

8) שבת לג, ב. קידושין פ, ב.

מזריע תחלה איז אין דעם אור, אַז דער אור איז אַ העכערער, און די מעלה אין אשה מזרעת תחלה — אַז עס קומט אַראָפּ אין אַ פּנימיות.

לעתיד, אָבער, וועט זיין איש ואיש יולד בה — עס וועלן זיין בידע מעלות: אור שלמעלה מערך העולמות און בפנימיות, להוי כדין וכדין[9].

ט. די צוויי ענינים פון המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה זיינען, בכללות, אויך דער חילוק פון די חדשים ניסן און תשרי.

וועגן די חדשים ניסן און תשרי, זאָגט דער מדרש[10], משבחר הקב״ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים ומשבחר ביעקב ובניו קבע בו ראש חודש של גאולה. דער ראש השנה משבחר הקב״ה בעולמו איז אין תשרי, און דער חודש של גאולה משבחר ביעקב ובניו איז ניסן.

אין עקידה און אין אַנדערע ספרים ווערט דערקלערט דער ענין פון די צוויי חדשים: אין דער הנהגה וואָס דער אויבערשטער פירט אַן מיט דער וועלט זיינען פאַראַן צוויי אופנים: הנהגה טבעית און הנהגה נסית וואָס איז העכער פון טבע. תשרי איז ראש השנה אויף הנהגת הטבע, וואָרום באַ׳ בתשרי איז געווען בריאת האדם — גמר הבריאה[11]) על פי סדר הטבע. ניסן איז דער ראש השנה אויף דער הנהגה למעלה מהטבע, וואָרום אין חודש ניסן איז געווען יציאת מצרים — נסים שלמעלה מהטבע.

עס איז אָבער נאָך ניט פאַרשטאַנדיק, פאַרוואָס דאַרף דער ראש השנה פון הנהגה נסית זיין אין אַן אַנדער זמן. אויב צוליב יציאת מצרים וואָס איז געווען אין חודש ניסן, דאַרף מען דאָס גופא פאַרשטיין, פאַרוואָס יציאת מצרים איז געווען אין ניסן און ניט אין תשרי, בפרט אַז התחלת הגאולה איז דאָך טאַקע געווען אין תשרי, ווי עס שטייט אין גמרא[12]): בתשרי בטלה עבודה מאבותינו במצרים, היינט פאַרוואָס איז אויך די גאולה שלימה ניט געווען בתשרי נאָר בניסן דוקא?

דער ענין איז אין דעם: דער חילוק פון תשרי מיט ניסן איז, תשרי איז גבורה, תשובה, העלאה מלמטה למעלה. און וויבאַלד אַז נבראים מצד זייער עבודה, ווי הויך זיי זאָלן ניט עולה זיין, איז דאָס אַלץ בהגבלה, דערפאַר איז תשרי ראש השנה אויף הנהגת הטבע. ניסן איז חסד, המשכה מלמעלה למטה, העכער פון עולמות, דערפאַר איז ניסן ראש השנה אויף הנהגה נסית שלמעלה מהטבע[13]).

---

9) בבא בתרא עה, א. זע אויך לקוטי תורה פ׳ ראה ד״ה ושמתי כדכד.

10) שמות רבה טו, יא.

11) ר״ן בראש השנה טז, א.

12) ראש השנה יא, א.

13) זע זהר חלק ב (קפו, א): החדש הזה לכם כו׳ כסדר דאתוון אביב כו׳ ירחא שביעאה דילי׳ איהו מסופא דאתוון. ושם (נא, ב): אתוון כו׳ כסדרן כו׳ אשתכחו בחסד כו׳ למפרע כו׳ משתכחו בגבורה. — ולהעיר מלקוטי תורה להאריז״ל פ׳ ויצא ד״ה ענין הז׳ כוכבי לכת: מניסן ועד אלול כו׳ זכרים כו׳ חג״ת נה״י כו׳ ומתשרי כו׳ גבורות גשמים או״ח נוקבא (וצ״ע ממ״ש להיפך: בטעמי המצות פ׳ בא — הובא בעטרת ראש בתחלת הדרוש לעשי״ת, — בפרי עץ חיים שער ר״ה פ״ד, בשער הכוונות ענין ר״ה ד״א, בנהר שלום — בסוף ע״ח דפוס ווארשא — בסופו). וראה קהלת יעקב מע׳ יב חדשים.

דערפאַר זעט מען אויך אַז אין תשרי איז מען מתפלל אויף גשם און אין ניסן אויף טל. דער חילוק פון גשם מיט טל איז דאָך ידוע, גשם קומט דורך אתערותא דלתתא, ואד יעלה מן הארץ; און טל קומט באתערותא דלעילא.

(דאָס איז אויך דער טעם וואָס מטר מיעצר — רעגן קען איינגע־האַלטן ווערן, וויבאַלד אַז המשכת המטר איז תלוי אין עבודת הנבראים איז אויב ס'פעלט די עבודה, פעלט דער רעגן. טל איז לא מיעצר[14], ווארום דאָס איז אַ המשכה מלמעלה, וואו עבודת הנבראים רירט ניט אָן).

און דערפאַר בתשרי, העלאה, איז מען מתפלל אויף גשם, און בניסן, המשכה, אויף טל.

י. איז ווי קומט עס — לויט דער אויבנדערמאָנטער דערקלערונג — וואָס בתשרי בטלה העבודה מאבותינו, און התחלת הגאולה איז געווען בתשרי?

וועט מען עס פאַרשטיין דערקלערנ־דיק פריער דעם דיוק הלשון משבחר הקב"ה בעולמו. ניט משברא הקב"ה את עולמו נאָר משבחר דוקא. בחר איז העכער ווי ברא, ווארום דורך דעם וואָס דער אויבערשטער האָט בוחר געווען אין עולם איז דאָך אין עולם געוואָרן אַן עילוי, ער האָט באַקומען אַ שייכות צו אלקות.

און דאָס איז דער דיוק הלשון, משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, אַז אויך דער ראש השנה פון תשרי, וואָס איז דער ראש השנה אויף הנהגת הטבע, אויך דאָס איז שוין העכער ווי עולם מצד עצמו, דאָס איז שוין ווי עולם איז מצד בחירת הקב"ה.

בריאת העולם מצד עצמו איז בכ"ה באלול[15], און משבחר הקב"ה בעול־מו איז באחד בתשרי (זמן בריאת האדם, וואָס דורך עבודת האדם איז דער עולם געוואָרן אַ כלי צו אלקות). וואָס אויף אחד בתשרי שטייט זה היום תחלת מעשיך. כ"ה באלול איז בחינת „כה" און א' בתשרי איז בחי־נת „זה". „זה" איז העכער ווי „כה", ווי דער מאמר[16]: כל הנביאים נת־נבאו בכה ומשה נתנבא בזה. עולם מצד עצמו איז בחינת „כה", ווארום מצד העלם והסתר שבעולם קען מען ניט אָנווייזן און זאָגן זה, נאָר בחינת „כה" בלבד, אָבער מצד בריאת האדם ועבודתו קען מען זאָגן „זה". מען זעט אלקות במוחש. ועל דרך שכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה א־לי.

אָבער דאָס אַלץ איז נאָר די בחינה פון אלקות השייך ומתצמצם לפי ערך העולם, און פירט אָן די וועלט בהנהגת הטבע. מער ניט, וואָס די מדריגה גופא איז ניט בהעלם נאָר בגילוי. אָבער בחודש ניסן לייכט אלקות שלמעלה מהעולמות, וואָס אין אים איז ניטאָ קיין הגבלת הטבע חס ושלום, און מצד דעם קומט אַרויס די הנהגה נסית שלמעלה מה־טבע.

לויט דעם וועט מען שוין פאַר־שטיין דעם ענין וואָס בתשרי בטלה העבודה מאבותינו, ווייל אויך אין תשרי איז מאיר מהות אלקות, דער־

---

14) תענית ג, א.

15) ויקרא רבה ר"פ כט. פרקי דרבי אליעזר פרק ח. זע ר"ן ראש השנה טז, א.

16) ספרי. רש"י על התורה במדבר ל, ב.

פאַר איז דער שעבוד בטל געוואָרן און עס איז געווען אתחלתא דגאולה. מען איז נאָך אָבער אַלץ געווען אין מצרים, מלשון מצרים וגבולים, וואָרום דאָס איז אַלץ דער אלקות וואָס האָט זיך אַריינגעשטעלט אין טבע. יציאת מצרים איז געווען בחודש ניסן דוקא, וואָס אין חודש ניסן לייכט דער אלקות ווי ער איז בלי גבול, דאַן איז געווען די יציאה מכל המצרים וההגבלות.

יא. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס דער אָנהויב פון עשרת הדברות איז אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. איז דאָך באַוואוסט [17]) די קשיא, פאַרוואָס זאָגט ער אשר הוצאתיך מארץ מצרים און ניט אשר בראתי שמים וארץ, וואָס איז מער פלא [18]) ווי יציאת מצרים?

נאָר דער ענין איז: דער אויפטו פון מתן תורה איז אַז דורך תורה ומצות פאַרבינדט מען זיך מיט עצמות ומהות אלקות ווי ער איז העכער פון עולמות. דערפאַר איז בהתחלת מתן תורה דערמאָנט ער ניט בריאת שמים וארץ נאָר יציאת מצרים דוקא — ווייל דער אויפטו פון מתן תורה איז יציאה מכל המצרים וההגבלות פון עולם, און פאַרבינדן זיך מיט אלקות שלמעלה מהעולמות.

יב. לויט דעם וועט מען אויך פאַרשטיין די פלוגתא אין גמרא [19]), וועגן דעם זמן פון גאולה העתידה, רבי אליעזר האַלט, בניסן נגאלו בתשרי עתידין להגאל, און רבי יהושע האַלט, בניסן נגאלו בניסן עתידין להגאל.

איז אין פלוג ניט פאַרשטאַנדיק דעת רבי אליעזר, פאַרוואָס זאָל דער זמן הגאולה העתידה זיין אַן אַנדערער ווי זמן גאולת מצרים?

אָבער לויט דעם אויבנדערמאָנטן, אַז ניסן איז המשכה מלמעלה למטה און תשרי איז העלאה מלמטה למעלה, וועט מען דאָס פאַרשטיין. ר' אליעזר און ר' יהושע גייען דאָ לויט זייער שיטה אין אַ צווייטער פלוגתא [20]) וועגן דעם אופן פון דער גאולה העתידה. ר' אליעזר האַלט, אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו', וואָרום ווייבאַלד אַז דער גלות איז געקומען בסיבת החטא, ומפני חטאינו גלינו מארצנו, דאַרף די גאולה אויך קומען דורך תיקון החטא, עבודת התשובה. תשובה איז דאָך עבודה מלמטה למעלה, דערפאַר וועט די גאולה זיין בתשרי, העלאה. אויך אין פשטות איז עיקר זמן התשובה בחודש תשרי, ווי עס שטייט דרשו הוי' בהמצאו, זאָגן די רז"ל [21]), אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים.

אָבער ר' יהושע האַלט אַז די גאולה וועט זיין באופן: ולא בכסף תגאלו לא בתשובה כו', נאָר זי וועט קומען מלמעלה למטה, דערפאַר האַלט ער אַז בניסן עתידין להגאל, און אַזוי איז אויך די הלכה, ווי ער איז סותם אין מדרש [22]).

יג. מען דאַרף נאָך אָבער פאַרשטיין די פנימיות פון זייער פלוגתא אין דער גאולה העתידה, צי זי וועט

---

17) אבן עזרא על התורה. ובכמה מקומות בדא"ח.

18) תניא חלק ב פרק ב. זע אויך ד"ה החודש ת"ש ס"ב.

19) ראש השנה יא, א.

20) סנהדרין צז, ב.

21) ראש השנה יח, א.

22) שמות רבה טו, יא.

זיין דורך עבודה צי על ידי גילוי מלמעלה.

אויך דאַרף מען פאַרשטיין די סלקא דעתך פון דער גמרא דאַרטן, אַז אויך לדעת ר׳ יהושע האָט מען על פי סברא געדאַרפט זאָגן אַז בתשרי עתידין להגאל, און ווי די גמרא ברענגט דאָרטן כמה ראיות אַז די גאולה וועט זיין בתשרי, נאָר אין דער מסקנא איז די גמרא דוחה די ראיות און פירט אויס אַז די גאולה וועט זיין בניסן, וואָס פון דעם איז משמע אַז אין פשטות האָט טאַקע אַזוי געדאַרפט זיין אַז די גאולה העתידה זאָל קומען דורך עבודה מלמטה למעלה — בתשרי, און ערשט צום סוף איז מען מסיק, אַז די גאולה וועט זיין בדרך מלמעלה למטה — ניסן.

דאַרף מען פאַרשטיין ר׳ אליעזר׳ס סברא און די סלקא דעתך לדעת ר׳ יהושע. עס איז דאָך כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות [23], און יציאת מצרים איז געווען אין חודש ניסן, מלמעלה למטה, פאַרוואָס זאָל זיין אַפילו אַ סלקא דעתך אַז די גאולה העתידה וועט זיין אין תשרי, מלמטה למעלה?

יד. די דערקלערונג אין דעם איז: מען האָט דאָך גערעדט פריער אַז עס איז דאָ אַ מעלה אויך אין העלאה מלמטה למעלה. אמת טאַקע אַז דער אור איז אַ נידעריקערער, אָבער עס קומט אין אַ פנימיות. דערפאַר איז דאָ אַן אָרט אין שכל אַז די גאולה וועט זיין בתשרי, מצד מעלת הפני־מיות.

יציאת מצרים איז געווען פאַר מתן תורה, און די אידן זיינען געווען משוקע אין מ״ט שערי טומאה, האָט מען געדאַרפט אָנקומען צום נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, דערפאַר איז די גאולה געווען בניסן.

די גאולה העתידה אָבער וועט קו־מען נאָך עבודת הנבראים שלאחרי מתן תורה, וואָס דורך עבודתינו בתו־רה ומצוות לייטערט מען אויס די וועלט און מען מאַכט איר פאַר אַ כלי צו אלקות. וואָס דאָס איז דאָך דער אויפטו פון מתן תורה אַז אויך די העכסטע ענינים דאַרפן זיין אין וועלט אין אַ פנימיות, ביז אַז ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס דער גילוי פון משיח׳ן איז העכער פון עולם, פונדעסטוועגן דאַרף ער אויך זיין דוקא אין אַ פנימיות, דערפאַר זאָגט רבי אליעזר אַז בתשרי נגאלין.

אָבער רבי יהושע האַלט, און אַזוי איז אויך די הלכה, אַז די גאולה העתידה וועט קומען מלמעלה, און פונדעסטוועגן וועט עס זיין אין אַ פנימיות, ווי עס שטייט: ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, אַז כאָטש איש מזריע תחלה, אתערותא דלעילא, פונ־דעסטועגן יולדת זכר — קיום און פנימיות.

(ממאמר ד״ה החודש הזה לכם, תשי״ז)

טו. אויפן פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר, זאָגט דער אור החיים הקדוש: עוד ירמוז הכתוב אויף כנסת ישראל וואָס ווערט אָנגערופן אשה, דכתיב [24] כי בועליך עושיך. אַז אידן וועלן מזריע זיין מצות ומעשים טובים

23) מיכה ז, טו.

24) ישעי׳ נד, ה.

על דרך[25]) זרעו לכם לצדקה, זאָגט די תורה צו: וילדה זכר, זי וועט געבוירן אַ זכר, וואָס בחינת הזכר איז העכער פון בחינת הנקבה, וילדה ודאי (דערמיט פאַרענטפערט ער וואָס ער פרעגט פריער, פאַרוואָס שטייט וילדה און ניט אם תלד זכר ווי ער זאָגט ווייטער ואם נקבה תלד), דאָס גייט אויף גאולה העתידה וואָס וועט זיין בבחינת זכר.

און ער דערקלערט די מעלה פון דער גאולה העתידה אויף גאולת מצרים, אַז גאולת מצרים האָט ניט געהאַט קיין קיום, נאָך איר איז גע־ווען אַ גלות, אָבער די גאולה העתי־דה וועט זיין אַ גאולה שלימה שאין אחרי' גלות, ווייל די עבודה פון אידן, אשה כי תזריע, וועט ברענגען אַז די גאולה העתידה זאָל זיין בחינת זכר, אַ קיום ועמידה לנצח.

דאָס איז דער תוכן פון זיינע רייד[26]).

קען מען זאָגן, אַז דאָס איז על דרך ווי עס ווערט געבראַכט אין מכילתא[27]), ועד״ז אין מדרש תהלים: כל השירות לשון נקבה, חוץ משירה דלעתיד דלשון זכר, שירו לה׳ שיר חדש.

טז. דער טעם אויפן נאָמען אשה איז: כי מאיש לוקחה זאת[28]). אין איש אלא הקב״ה שנאמר ה׳ איש מלחמה[29]). כנסת ישראל וואָס נעמט זיך פון הוי׳ איש, הייסט דערפאַר אשה.

יעדער נאָמען פון אידן באַצייכנט אַ באַזונדערן ענין אין זיי. דער נאָ־מען אשה איז מורה אַז זייער גאַנצע מציאות איז נאָר וואָס מאיש לוקחה זאת. אַ אידן איז ניט נוגע קיין חומריות, אויך ניט קיין גשמיות, און בעצם נפשו איז אים אויך ניט נוגע דער פרס ושכר רוחני, אַפילו די העכסטע מדריגות אין שכר רוחני. אים איז נוגע נאָר דער אויבערשטער אַליין[30]). און ווי גערעדט פריער אין מאמר[30*]) אַז אַפילו די העכסטע מדרי־גות אין גן עדן העליון זיינען ניט מער ווי הארה בלבד ובאין ערוך לגבי עצמות.

בשעת עס איז פאַראַן בחינת „אשה", דאַרף מען ערשט טאָן דעם „תזריע". זריעה איז בארץ דוקא. אַז מען וועט פאַרזייען אַ קערנדל ניט אין ארץ, נאָר למעלה מעשרה טפחים, אָדער אַפילו למטה מעשרה טפחים און אַפילו אין שלשה טפחים סמוך לארץ וואָס כלבוד דמי, וועט דערפון קיין צמיחה ניט זיין, די זריעה מוז זיין בארץ דוקא, און דאַן ווערט פון דעם אַ צמיחה.

אַזוי אויך די זריעת המצוות דאַרף זיין אין ארץ דוקא[31]), ונאמר[32]) וזרעתי׳ לי בארץ, כי תהיו אתם ארץ חפץ[33]). און דאָס איז למטה דוקא. ניט למעלה מעשרה טפחים

---

25) הושע י, יב.

26) באריכה — ראה ד״ה אשה כי תזריע תרכ״ו.

27) געבראַכט אין תוספות פסחים קטז, ב. ד״ה ה״נ ונאמר.

28) בראשית ב, כג.

29) סוטה מב, ב. שמות טו, ג.

30) זע רמב״ם הלכות תשובה פרק י. שרש מצות התפלה — להצמח צדק — פרק מ על הפסוק ועמך לא חפצתי.

*30) זע אויבן עמוד 231.

31) זע תורה אור סוף פרשת שמות. אור התורה שם.

32) הושע ב, כה.

33) מלאכי ג, יב.

— כחות מקיפים, אויך ניט למטה מעשרה טפחים — כחות פנימיים שכל ומדות, נאר בפועל ממש בעשי' בפועל דוקא.

כל זמן עס פעלט די עשי' הגש־מית, איז ווייניק די כוונת המצוות אין מוח, ווייניק אויך דער געפיל פון הארצן, טענה'נדיק: רחמנא ליבא בעי[34]), אז עס איז געווען אז ער האט א ווארעמע הארץ און אן איי־דעלע קאפ, און דערמיט וועט ער יוצא זיין, זאגט מען אים: ניין, עס מוז זיין די עשי' בפועל ממש.

אין מצות הצדקה, כללות המצות, איז ניט גענוג וואס ער וועט רחמנות האבן אויף דעם ארעמאן, ער וועט פארגיסן טרערן אויף זיין מצב וכו' און דער דאלאר וועט בלייבן ביי אים אין קעשענע. מען דארף טאקע געבן דעם דאלאר צום ארעמאן פשוט אין גשמיות. און אזוי ווי עס איז אין צדקה, אזוי איז אין אלע מצוות. זיי דארפן זיין בפועל ממש, אין גשמיות דוקא, ציצית בצמר גשמי, תפילין בקלף גשמי וכו'.

און דאס מיינט אשה כי תזריע. בשעת ער שטייט אין דער בחינה פון אשה, דארף און מוז נאך זיין „תזריע", בארץ למטה. עס קען דאך זיין, אז מצד ההרגש אין דעם יוקר פון „איש", וואס איז העכער פון אלע גילויים כנ"ל, וועט ער שטיין אין א כלות הנפש, על דרך ווי נדב ואביהו וואס זיינען געווען קדושים ביותר, ווי רש"י[35]) ברענגט אז משה האט גע־זאגט צו אהרן'ען אז זיי זיינען גדולים ממני וממך, און „בקרבתם לפני ה'",

איז — „וימותו"; זיי האבן געהאט כלות הנפש[36]).

דארף מען פועל'ן עס זאל זיין דער תזריע, בארץ דוקא.

און בשעת מען טוט דאס — איז וילדה זכר, וילדה ודאי. און סוף סוף ברענגט מען די גאולה העתידה, בחינת זכר כנ"ל.

יז. פונקט ווי עס איז דא דער ענין פון זכר בענין גאולה העתידה, איז עס אויך דא איצט בעבודת האדם. און דורך עבודת האדם בבחינת זכר, איז מען ממשיך די גאולה בבחינת זכר.

די עבודה איז — ווי די גמרא[37]) זאגט, איש דרכו לכבוש, מען דארף איינגעמען די וועלט מיט אלע אירע ענינים. מען דארף עס טאן מיט שטארקייט, מיט א תוקף פון אן איש שדרכו לכבוש. ווי עס שטייט אין אנהויב טור שולחן ערוך: יתגבר כארי ולא יתבייש מפני המלעיגים, און דורך דער עבודה, איז מען ממשיך די גאולה.

יח. דאס איז אויך מרומז אין דעם וואס ער זאגט ווייטער אין דער סדרה, וביום השמיני ימול בשר ערלתו: דורך דער עבודה פון זכר קומט מען צום יום השמיני. עס ווערן בטל די ענינים פון יצר הרע מיט אלע שבע שמות מיט וועלכע ער ווערט אנגערופן[38]) ובתוכם — ערל, און מען פועל'ט דעם ענין פון מילה, מל י־ה[39]). מען נעמט

34) סנהדרין קו, ב. ברש"י שם.
35) ויקרא י, ג.

36) ראה גם לעיל ע' 227 ובהערה 22 שם.
37) יבמות סה, ב.
38) סוכה נב, א.
39) שער המצות להאריז"ל פ' לך.

אראפ דעם העלם וואס איז מעלים אויף י״ה, וואס דאס איז קליפת עמלק, דאין השם שלם כו׳ עד שימחה זרעו של עמלק[40]), און דער „ומלתם את ערלת לבבכם" ברענגט[41]) דעם „ומל הוי׳ אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך", בביאת משיח צדקנו.

(משיחות ש״פ שמיני, תשי״ס)

פרשת מצורע

ושבת הגדול

א. היינטיקער שבת, ווי אלע שב־תות השנה, איז פארבונדן מיט א געוויסער פרשה פון תורה.

— כ״ק מו״ח אדמו״ר פלעגט זיך משתמט זיין צו דערמאנען דעם נאמען פון דער היינטיקער פרשה. אין פאר־שידענע ספרים ווערט די פרשה ניט גערופן מיט איר נאמען, נאר „פרשת טהרה". אבער כ״ק מו״ח אדמו״ר פלעגט איר בכלל ניט וועלן רופן מיט וועלכן ס׳איז נאמען, און מערסטנס, שרייבן אדער זאגן נאר דעם טאג פון חודש, וכדומה. —

אויך איז איצט חודש ניסן, דער זמן פון יציאת מצרים.

און ווי אלע ענינים, איז אויך דאס וואס מען לייענט די היינטי־קע פרשה בחודש ניסן בהשגחה פרטית, ווייל די צוויי ענינים האבן צווישן זיך א פארבונד.

ב. אויף יציאת מצרים זאגן רז״ל[1]): בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים. איז דער דיוק אין דעם — אמונה דוקא. ניט השגה נאר אמונה.

וואס איז דער אויפטו פון אמונה, און וואס איז איר שייכות מיט יציאת מצרים אז דוקא אין איר זכות נגאלו אבותינו ממצרים?

אויך חסידי אומות העולם זיינען מודה אין מציאות הבורא. ביי זיי איז דאס אבער ניט קיין אמונה, נאר אן ענין וואס איז מוכרח מצד השכל. ווען מען טראכט זיך אריין אין מצי־אות העולם, איז מצד דעם כלל אין דבר עושה את עצמו[2]), קומט מען צו א הכרה, אז עס איז דא דער וואס האט איר באשאפן און פירט מיט איר אן.

וויבאלד אז בעצם לייגט זיך ביי זיי אלקות ניט אפ, נאר די מציאות פון וועלט ברענגט זיי צו הודאה אין אלקות, איז זייער הודאה אויך נאר אויף וויפל וועלט איז דאס מכריח, ד. ה. אויף וויפל אלקות איז שייך צו וועלט ומצומצם בלבושי הטבע. אויף העכער פון וועלט און טבע זיינען זיי ניט מודה.

אבער די אמונה פון אידן קומט ניט פון וועלט. אידן זיינען בעצם פארבונדן מיט אלקות, במילא לייגט זיך ביי זיי אפ ג־טלעכקייט. פונקט

---

40) תנחומא סוף פרשת תצא. רש״י על התורה שמות יז, טז.

41) זע אגרת הקדש סימן ד.

1) יל״ש הושע רמז תקיט (בשינוי לשון). זע אויך מכילתא בשלח יד, לא. און זע שיר השירים רבה פרשה ד אויפן פסוק אתי מלבנון כלה, ב.

2) בארוכה בכ״ז ראה חובת הלבבות שער היחוד פרק ה.